

Utbildning inom katastrofmedicinsk beredskap

Rekommendation för planering

Socialstyrelsen klassificerar sin utgivning i olika dokumenttyper. Detta är *Rekommendationer för planering*. De innehåller rekommendationer om hälso- och sjukvårdens planering, åtgärder, kvalitetsarbete och metodutveckling, inkluderande nationella och regionala handlingsplaner. Socialstyrelsen svarar för slutsatser och rekommendationer.

Artikelnr 2007-130-9

Publicerad www.socialstyrelsen.se, december 2007

Förord

Socialstyrelsen har ett övergripande ansvar för att samordna hälso- och sjukvårdens krisberedskap inför stora olyckor, katastrofer och andra allvarliga händelser. Myndigheten erbjuder därför sjukvårdshuvudmännen utbildningar inom det katastrofmedicinska ämnesområdet. Målgrupper är personer i olika befattningar inom hälso- och sjukvården.

Utbildning, träning och övning är nödvändigt för att upprätthålla och öka förmågan att hantera allvarliga händelser. För att den katastrofmedicinska beredskapen ska bli effektiv behövs det utbildning inom en rad olika områden. Utöver rent medicinsk kunskap måste de som arbetar inom katastrofmedicinen ha god kännedom om hur man leder arbetet på en skadeplats och om hur andra aktörer som deltar i arbetet är organiserade.

För att öka samstämmigheten och bidra till ett gemensamt synsätt inom den katastrofmedicinska beredskapen i landet har Socialstyrelsen i samverkan med representanter för landstingen och katastrofmedicinska centra tagit fram utbildningsmodellen som presenteras i denna rekommendation. Modellen har kompletterats med kursplaner och information om begrepp och definitioner. Syftet är att säkerställa enhetlighet och god kvalitet på utbildningarna inom det katastrofmedicinska området. Innehållet har stämts av med och granskats av en referensgrupp bestående av representanter från katastrofmedicinska utbildningscentra.

Rekommendationen vänder sig till dig som ansvarar för eller genomför utbildningar inom det katastrofmedicinska ämnesområdet och är tänkt att vara ett stöd för planering, genomförande, uppföljning och utvärdering på lokal, regional och nationell nivå.

Ann Thuvander
Enhetschef
Enheten för krisberedskap

Innehåll

<i>Förord.....</i>	<i>3</i>
<i>Sammanfattning.....</i>	<i>5</i>
<i>Inledning</i>	<i>6</i>
<i>Farliga ämnen – grundkurs.....</i>	<i>11</i>
<i>Farliga ämnen – fördjupningskurs</i>	<i>13</i>
<i>Krisstöd vid allvarlig händelse – grundkurs</i>	<i>15</i>
<i>Krisstöd vid allvarlig händelse – fördjupningskurs</i>	<i>17</i>
<i>Medicinskt omhändertagande i skadeområdet.....</i>	<i>19</i>
<i>Medicinskt omhändertagande på vårdenhet.....</i>	<i>21</i>
<i>Medicinskt omhändertagande på vårdenhet – farliga ämnen.....</i>	<i>23</i>
<i>Medicinskt omhändertagande vid RN-händelser – grundkurs</i>	<i>25</i>
<i>Medicinskt omhändertagande vid RN-händelser – fördjupningskurs.....</i>	<i>27</i>
<i>Saneringsmetodik.....</i>	<i>29</i>
<i>Svenska Nationella Ambulansflyget (SNAM) – grundkurs</i>	<i>31</i>
<i>Svenska Nationella Ambulansflyget (SNAM) – fördjupningskurs</i>	<i>33</i>
<i>Beredskapsplanering – lokal nivå</i>	<i>35</i>
<i>Beredskapsplanering – regional nivå.....</i>	<i>37</i>
<i>Lednings- och stabsmetodik – grundkurs</i>	<i>39</i>
<i>Katastrofmedicinsk beredskap – grundkurs.....</i>	<i>41</i>
<i>Pedagogik för utbildare inom det katastrofmedicinska ämnesområdet... </i>	<i>43</i>
<i>Stabschef.....</i>	<i>45</i>
<i>Särskild sjukvårdsledning på vårdenhet</i>	<i>47</i>
<i>Särskild sjukvårdsledning i skadeområdet.....</i>	<i>49</i>
<i>Särskild sjukvårdsledning – regional nivå.....</i>	<i>51</i>
<i>Kursutvärdering</i>	<i>53</i>

Sammanfattning

Hälso- och sjukvårdens katastrofmedicinska beredskap utgör en viktig del i den svenska krisberedskapen. För att ha en god förmåga att hantera allvarliga händelser krävs bl.a. en i förväg väl genomförd planering med en utbildad, tränad och övad organisation. Landstingen och regionerna ska enligt hälso- och sjukvårdslagen planera sin hälso- och sjukvård så att en katastrofmedicinsk beredskap upprätthålls. Enligt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2005:13) ska den hälso- och sjukvårdspersonal som ingår i den katastrofmedicinska organisationen eller som ska delta i insatser vid en allvarlig händelse ha lämplig utbildning. Landstingen och regionerna ska även svara för att den berörda personalen regelbundet tränar och övar.

Socialstyrelsen har ett övergripande ansvar för att samordna hälso- och sjukvårdens krisberedskap inför stora olyckor, katastrofer och andra allvarliga händelser. Utbildning inom det katastrofmedicinska området genomförs dels, på uppdrag av Socialstyrelsen, nationellt via katastrofmedicinska centra, dels på regional och lokal nivå inom landstingen och regionerna.

Socialstyrelsen har, i samverkan med representanter för landstingen och regionerna och katastrofmedicinska centra, tagit fram utbildningsmodellen som presenteras i denna rekommendation. Modellen har kompletterats med kursplaner och information om begrepp och definitioner. Syftet är att säkerställa enhetlighet och god kvalitet på utbildningarna inom det katastrofmedicinska området. Innehållet har stämts av med och granskats av en referensgrupp bestående av representanter från katastrofmedicinska utbildningscentra.

Denna rekommendation vänder sig till dig som ansvarar för eller genomför utbildningar inom det katastrofmedicinska ämnesområdet och är tänkt att vara ett stöd för planering, genomförande, uppföljning och utvärdering på lokal, regional och nationell nivå.

Inledning

En viktig del i den svenska krisberedskapen utgörs av hälso- och sjukvårdens katastrofmedicinska beredskap som syftar till att rädda liv och minska lidande vid allvarliga händelser. För att hälso- och sjukvården ska ha en god förmåga att hantera allvarliga händelser krävs bl.a. en i förväg väl genomförd planering med en utbildad, tränad och övad organisation.

Lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap ställer krav på kommuner och landsting [1] att ge förtroendevalda och anställd personal den utbildning och övning som behövs för att de ska kunna lösa sina uppgifter vid en extraordinär händelse. Landstingen ska också, enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), planera sin hälso- och sjukvård så att en katastrofmedicinsk beredskap upprätthålls.

Enligt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2005:13) om fredstida katastrofmedicinsk beredskap och planläggning inför höjd beredskap ska den hälso- och sjukvårdspersonal som ingår i den katastrofmedicinska organisationen eller som ska delta i insatser vid en allvarlig händelse ha erforderlig utbildning. Motsvarande gäller för den katastrofmedicinska ledningsorganisationen. Landstingen ska även svara för att den personal som ingår i den katastrofmedicinska organisationen eller som ska delta i insatser vid en allvarlig händelse regelbundet tränar och övar.

För att möjliggöra detta behövs bl.a. ett gemensamt synsätt på vilka kompetenser och förmågor som måste finnas för att hälso- och sjukvården ska ha en god katastrofmedicinsk beredskap. En viktig del i detta är ett gemensamt synsätt när det gäller utbildning, träning och övning.

Utbildning

Utbildning inom det katastrofmedicinska området genomförs dels genom nationella utbildningar vid katastrofmedicinska centra, på uppdrag av Socialstyrelsen, dels på regional och lokal nivå inom landstingen.

Behovet av utbildning och övning bedöms utifrån resultatet av genomförda risk- och sårbarhetsanalyser inklusive förmågebedömningar. För att kunna uppskatta omfattningen på utbildningsbehovet behövs en regelbunden inventering av vilka som behöver utbildning. Det behövs också en långsiktig plan för utbildning och kompetensutveckling av utbildare. För att samordna utbildning, träning och övning utser landstinget vanligen en utbildnings-samordnare på regional nivå som i samverkan med landstingets beredskaps-samordnare säkerställer ett relevant kursutbud. Utbildningssamordnaren utvärderar och uppdaterar kurserna.

Det är önskvärt att det finns en utbildningsdel inom katastrofmedicinsk beredskap vid varje universitet, högskola och gymnasium som utbildar häl-

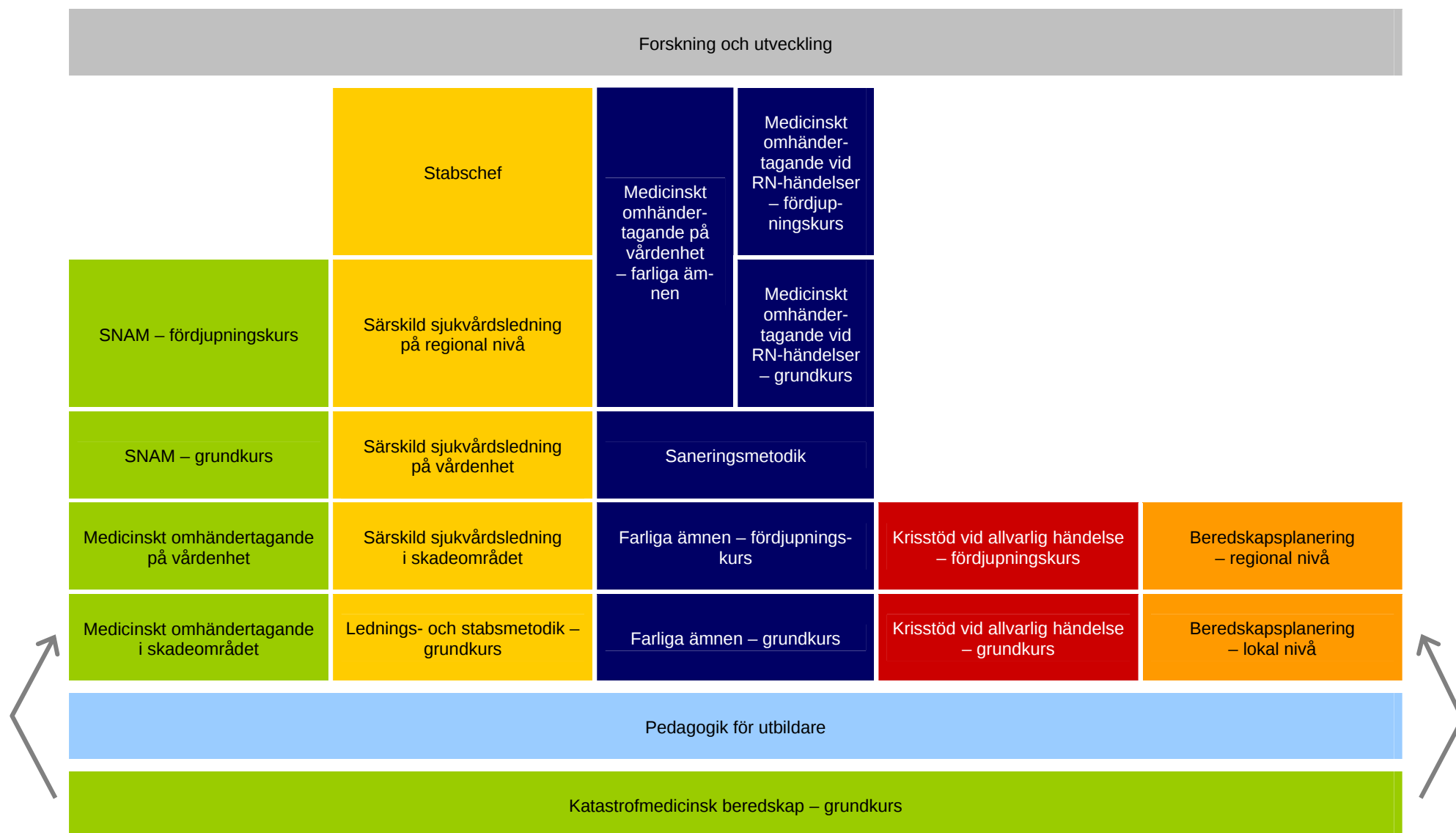
¹ Genomgående används ordet landsting även för region och motsvarande.

so- och sjukvårdspersonal. Det är lämpligt att utbildningen omfattar cirka 40 timmar och att den genomförs av lärare som själva gått kurser i katastrofmedicinsk beredskap.

Utbildningsmodellen

För att ge möjlighet till en rationell utbildningsplanering inom det katastrofmedicinska området har Socialstyrelsen utvecklat en utbildningsmodell med moduler som kan anpassas för olika utbildningsbehov inom olika kompetensområden – se figur.

Figur 1. Utbildningsmodell för katastrofmedicinsk beredskap

Termer och begrepp

Socialstyrelsen bedriver ett systematiskt terminologiarbete med inriktning på nationell samordning inom vård och omsorg. Målet är att terminologin ska vara enhetlig och entydig och gå som en röd tråd från det praktiska vårdarbetet till arbetet med planering och uppföljning. Rekommenderade termer och begrepp finns i Socialstyrelsens webbaserade termbank på Socialstyrelsens hemsida. I tabellen nedan förklaras vad som menas med vissa termer som förekommer i denna rekommendation; dessa termer finns ännu inte i Socialstyrelsens termbank men är tänkta att införas.

term	Definition
beredskapssamordnare	person vars uppgift är att ansvara för planering, implementering, genomförande och samordning av beredskapen för allvarliga händelser
förtest	kunskapstest som genomförs innan man startar en kurs
grundutbildning	utbildning som har till syfte att ge baskunskaper inom ett begränsat ämnesområde
kursbevis	dokument som intygar att kursdeltagaren nått för kursen uppsatta mål
kursledare	person som ansvarar för pedagogisk uppläggning, utförande, utvärdering samt kvalitetsuppföljning av kurser
kursplan	plan som övergripande beskriver en kurs innehåll och uppläggning
träning	moment baserat på en teoretisk kunskap som ska ge ökad färdighet
utbildare	person som ska ansvara för ett utbildningsmoment med uppläggning och genomförande samt uppföljning med teoretiskt prov eller praktiskt moment
utbildning	lärande som leder fram till en speciell form av kunskap
utbildningssamordnare	person vars uppgift är att ansvara för planering, implementering, genomförande och samordning av beredskapsutbildning vid allvarlig händelse
övning	moment där färdigheten prövas mot definierade mål

Kurser och kursplaner

För att säkerställa ett likartat kursinnehåll och en jämn kvalitet på utbildningarna oavsett var i landet de genomförs har Socialstyrelsen utarbetat gemensamma kursplaner som ger information om och ställer krav på

- målgrupper
- syfte
- mål
- innehåll
- krav på förkunskaper
- metoder och pedagogisk uppläggning
- kursledar- och utbildarkompetens

- examination
- kursbevis.

Samtliga kurser har en kursledare som ansvarar för utbildningen och dess pedagogiska kvalitet samt att utbildarens ämneskunskap är relevant för kursens innehåll. Utbildaren ansvarar för utbildningsmomentens upplägg och genomförande samt att kursdeltagarna når uppsatta mål.

Kursplanerna utgör ett underlag för såväl kravställande vid en ev. upphandling som för uppföljning och utvärdering.

Uppföljning och utvärdering

Det finns många olika definitioner av utvärdering. Allmänt sett är utvärdering en granskning för att säkra, bibehålla eller öka kvaliteten. Med kursutvärdering menar vi i denna rekommendation att systematiskt bedöma en kurs i förhållande till uppställt syfte och mål. Utvärderingens syfte är att säkerställa kvaliteten och ge underlag för utveckling och förnyelse.

Utöver kursens innehåll och genomförande är det också viktigt att följa upp och utveckla planeringsprocessen samt uppföljningen och utvärderingen av genomförda insatser.

Exempel på kursutvärdering finns i bilaga 1.

Farliga ämnen – grundkurs

Målgrupp

Hälso- och sjukvårdspersonal i den katastrofmedicinska beredskapsorganisationen som ska verka i ett skadeområde vid en allvarlig händelse. Personal från samverkande myndigheter inom krishanteringssystemet.

Syfte

Att ge deltagarna grundläggande kunskaper och färdigheter för att kunna verka i ett skadeområde eller på en mottagande vårdenhet vid en allvarlig händelse med farliga ämnen.

Mål

Deltagarna ska efter genomförd utbildning kunna

- identifiera risker med farliga ämnen
- utifrån ett ämnes skadeverkan genomföra ett första omhändertagande av en drabbad
- bedöma behovet av personsanering (livräddande och/eller fullständig) samt hur och var den ska genomförs.

Innehåll

- Hotbilder och risker i samhället med hänsyn till farliga ämnen.
- Samverkande myndigheters organisation och resurser.
- Hälso- och sjukvårdens organisation, resurser och ledning vid händelser med farliga ämnen.
- Sjukvårdens skydds- och saneringsutrustning.
- Skademekanismer vid händelser med farliga ämnen.
- Principer för triage och det första medicinska omhändertagandet vid händelser med farliga ämnen.
- Saneringsmetodik, organisation och logistik vid sanering samt sambandsprinciper.

Krav på förkunskaper

Kursdeltagarna från hälso- och sjukvården ska ha genomgått Katastrofmedicinsk beredskap – grundkurs eller motsvarande. Deltagarna bör ha genomgått den myndighetsgemensamma utbildningen CBRNE i samverkan steg 1.

Metoder och pedagogisk uppläggning

Kursen genomförs med föreläsningar, diskussioner, träning och övning.

Kursledar- och utbildarkompetens

Kursledaren ska ha dokumenterad kompetens inom ämnet katastrofmedicin med inriktning på farliga ämnen. Kursledaren ska också ha pedagogisk kompetens och erfarenhet av att undervisa inom CBRN, alternativt kan hon eller han knyta till sig en utbildare med den kompetensen.

Utbildarna ska ha pedagogisk erfarenhet och ha genomgått Katastrofmedicinsk beredskap – grundkurs, Medicinskt omhändertagande i skadeområdet, Farliga ämnen – grundkurs och Farliga ämnen – fördjupningskurs eller motsvarande. Utbildare inom medicinskt omhändertagande ska ha medicinsk expertkompetens inom ämnesområdet farliga ämnen.

Examination

Obligatorisk närvaro och aktivt deltagande under hela kursen samt godkänt prov mot uppställda mål.

Kursbevis

Kursbevis delas ut till godkända kursdeltagare.

Farliga ämnen – fördjupningskurs

Målgrupp

Hälso- och sjukvårdspersonal i den katastrofmedicinska beredskapsorganisationen som ska verka i ett skadeområde vid en allvarlig händelse.

Syfte

Att ge deltagarna fördjupade kunskaper och färdigheter för att kunna verka som resurs och stöd i ett skadeområde eller på en mottagande vårdenhets vid en allvarlig händelse med farliga ämnen.

Mål

Deltagarna ska efter genomförd utbildning ha fördjupade kunskaper om

- risker med farliga ämnen
- skadeverkningar och medicinskt omhändertagandet av drabbade vid händelser med farliga ämnen
- personsanering i skadeområdet och på vårdenhets.

Innehåll

- Kommunal miljö- och hälsoskyddsorganisation.
- Internationella konventioner, varningssystem och resurser.
- Nationella specialresurser såsom transport av högsmittsam patient, P4-laboratorium, biodosimetri och indikeringsutrustning.
- Triage, medicinsk behandling och medicinskt omhändertagande.
- Läkemedel och antidoter, nationella och regionala beredskapslager.
- Metodik, organisation, logistik och sambandsprinciper vid sanering.
- Sjukvårdens skydds- och saneringsutrustning – materiel, teknik och drift.
- Samverkande myndigheters organisation och resurser.
- Expertmyndigheter samt nationell och regional beredskapsorganisation vid händelser med farliga ämnen.
- Informationshantering.

Krav på förkunskaper

Kursdeltagarna från hälso- och sjukvården ska ha genomgått kurserna Katastrofmedicinsk beredskap – grundkurs eller motsvarande samt Medicinskt

omhändertagande i skadeområdet, Medicinskt omhändertagande på vårdenheter och Farliga ämnen – grundkurs. Kursdeltagarna ska ha läst Socialstyrelsens kunskapsunderlag inom ämnesområdet, regional epidemiplanering, Läkemedelsbokens avsnitt om akuta förgiftningar och antidoter [2] samt den egna regionala katastrofmedicinska planen.

Metoder och pedagogisk uppläggning

Kursen ska återge ett nationellt perspektiv av såväl hälso- och sjukvården som samverkande organisationer. Kursen genomförs med föreläsningar, diskussioner, träning och övning.

Kursledar- och utbildarkompetens

Kursledaren ska ha dokumenterad pedagogisk kompetens och erfarenhet av att undervisa inom ämnet katastrofmedicin samt ha genomgått utbildningar inom ämnesområdet, alternativt knyta till sig utbildare med denna kompetens.

Utbildarna ska ha pedagogisk erfarenhet och ha genomgått Katastrofmedicinsk beredskap – grundkurs, Medicinskt omhändertagande i skadeområdet, Farliga ämnen – grundkurs och Farliga ämnen – fördjupningskurs eller motsvarande. Utbildarna inom medicinskt omhändertagande ska ha medicinsk expertkompetens inom ämnesområdet farliga ämnen.

Examination

Obligatorisk närvaro och aktivt deltagande under hela kursen samt godkänt prov mot uppställda mål.

Kursbevis

Kursbevis delas ut till godkända kursdeltagare.

² Läkemedelsboken. Apoteket AB: 2007.

Krisstöd vid allvarlig händelse

– grundkurs

Målgrupp

Personal från hälso- och sjukvården, såväl från den somatiska som från den psykiatriska/psykologiska organisationen, socialtjänsten samt övriga organisationer som kan komma att ingå i organisationen för krisstöd vid allvarliga händelser.

Syfte

Att ge deltagarna grundläggande kunskaper och färdigheter i att kunna ge krisstöd till drabbade vid allvarliga händelser.

Mål

Deltagarna ska efter genomförd utbildning kunna

- beskriva sjukvårdens och övriga samhällets organisation för krisstöd vid allvarliga händelser
- beskriva huvuddragen i psykotraumatologins grunder
- diskutera evidensbaserat krisstöd
- förmedla psykologisk första hjälp till drabbade.

Innehåll

- Termer och begrepp inom katastrofmedicin.
- Sjukvårdens och övriga samhällets organisation för krisstöd vid allvarliga händelser.
- Grundläggande psykotraumatologi:
 - o Historik, små och stora olyckor, hot och risker.
 - o Faktorer som påverkar utvecklingen av svårare efterverkningar; motståndskraft.
 - o Posttraumatiskt stressyndrom: förekomst, klinik, komorbiditet.
 - o Barn och trauma.
 - o Övriga riskgrupper: äldre, sjuka, funktionshindrade.
 - o Etniska grupper och olika kulturers sätt att förhålla sig till traumatiska händelser.

- Evidensbaserat krisstöd.
- Psykologisk första hjälp:
 - o Kontakt och åtagande.
 - o Säkerhet och trygghet.
 - o Stabilisering.
 - o Problem och behovsinventering.
 - o Praktiskt stöd.
 - o Socialt stöd.
 - o Reaktioner och bemästring.
 - o Fortsatt stöd.
 - o Självhjälp för stödpersoner.
 - o Arbetsformulär.

Krav på förkunskaper

Deltagarna bör ha genomgått Katastrofmedicinsk beredskap – grundkurs. Deltagarna ska ha läst Socialstyrelsens vägledning inom ämnesområdet samt ha lämnat in förtest med godkänt resultat.

Metoder och pedagogisk uppläggning

Kursen genomförs med föreläsningar, diskussioner, rollspel och övningar.

Kursledar- och utbildarkompetens

Kursledaren ska ha specialistkompetens inom psykiatri/psykologi och dokumenterad pedagogisk kompetens. Han eller hon ska också ha erfarenhet av att undervisa inom ämnet katastrofpsykiatri samt ha genomgått utbildningar inom ämnesområdet katastrofmedicin. Alternativt kan kursledaren knyta till sig utbildare med denna kompetens.

Utbildarna ska ha adekvat kompetens inom ämnesområdet samt pedagogisk kompetens och erfarenhet av att undervisa inom ämnet.

Examination

Obligatorisk närvaro och aktivt deltagande under hela kursen samt godkänt prov mot uppställda mål.

Kursbevis

Kursbevis delas ut till godkända kursdeltagare.

Krisstöd vid allvarlig händelse – fördjupningskurs

Målgrupp

Personal från hälso- och sjukvården med psykologisk eller psykiatrisk kompetens samt personal som i sin yrkesutövning kan komma i kontakt med personer som drabbats av en allvarlig händelse (socionomer, präster och diakoner).

Syfte

Att ge deltagarna fördjupade kunskaper och färdigheter inom ämnesområdet för att kunna identifiera drabbade som kan riskera svårare efterverkningar och öka förmågan hos personal att ta hand om sig själva.

Mål

Deltagarna ska efter genomförd utbildning kunna:

- Beskriva vilka individer som har ökad risk för att utveckla svårare efterverkningar efter allvarliga händelser.
- Bedöma vilka som behöver fortsatt uppföljning och var.
- Bedöma vilka som behöver traumafokuserad behandling.
- Ange lämpliga screening-instrument och självskattningsskalor.
- Diskutera hur stödcenter utformas och fungerar.
- Diskutera primärvårdens roll vid allvarliga händelser.
- Beskriva insatspersonalens utsatthet och reaktioner.
- Beskriva hur insatspersonalen kan ta hand om sig själva.
- Beskriva hur organisationen kan stödja insatspersonalen.

Innehåll

- Identifiering av riskgrupper:
 - Bedömning av behov av uppföljande kontakter.
 - Bedömning av behov av traumafokuserad behandling.
 - Användning av screening-instrument och självskattningsskalor.
- Stödcenter, samverkan mellan landsting och kommuner; stödcentrets uppgift.
- Primärvårdens roll vid allvarliga händelser.

- Stressreaktioner hos insatspersonal.
- Att ta hand om sig själv som stödperson och organisationens stöd till personalen.

Krav på förkunskaper

Deltagarna ska ha genomgått Krisstöd vid allvarlig händelse – grundkurs. Deltagarna ska ha läst Socialstyrelsens *Riktlinjer – Medicinsk katastrofberedskap* [3] och kunskapsunderlag inom ämnesområdet samt ha lämnat in förtest med godkänt resultat.

Metoder och pedagogisk uppläggning

Kursen genomförs med föreläsningar, diskussioner, rollspel och övningar.

Kursledar- och utbildarkompetens

Kursledaren ska ha specialistkompetens inom psykiatri/psykologi och dokumenterad pedagogisk kompetens. Han eller hon ska också ha erfarenhet av att undervisa inom ämnet katastrofpsykiatri samt ha genomgått utbildningar inom ämnesområdet katastrofmedicin. Alternativt kan kursledaren knyta till sig utbildare med ovanstående kompetens.

Utbildarna ska ha adekvat kompetens inom ämnesområdet samt pedagogisk kompetens och erfarenhet av att undervisa inom ämnet.

Examination

Obligatorisk närvaro och aktivt deltagande under hela kursen samt godkänt prov mot uppställda mål.

Kursbevis

Kursbevis delas ut till godkända kursdeltagare.

³ Riktlinjer – Medicinsk katastrofberedskap. Stockholm: Socialstyrelsen; 2001.
<http://www.sos.se/fulltext/102/2001-102-3/2001-102-3.htm>

Medicinskt omhändertagande i skadeområdet

Målgrupp

Hälso- och sjukvårdspersonal i den katastrofmedicinska beredskapsorganisationen som ska verka i ett skadeområde vid en allvarlig händelse.

Syfte

Att ge deltagarna grundläggande kunskaper och färdigheter för att kunna verka i ett skadeområde vid en allvarlig händelse.

Mål

Deltagarna ska efter genomförd utbildning kunna

- omsätta teoretiska principer för ett katastrofmedicinskt omhändertagande i en praktisk tillämpning.

Innehåll

- Katastrofmedicinska behandlingsprinciper.
- Medicinskt inriktningsbeslut.
- Sjuktransportorganisationen.
- Särskild sjukvårdsledning vid en allvarlig händelse.
- Organisation och arbete i ett skadeområde.
- Samband och kommunikation.
- Rapportering och dokumentation.
- Utrustning.
- Krisstöd.
- Regelverk.

Krav på förkunskaper

Deltagarna ska ha genomgått Katastrofmedicinsk beredskap – grundkurs eller motsvarande. Deltagarna ska ha läst Socialstyrelsens *Riktlinjer – Medicinsk katastrofberedskap* [4] samt de egna lokala och regionala katastrofmedicinska planerna. Deltagarna ska ha lämnat in förtest med godkänt resultat.

⁴ Riktlinjer – Medicinsk katastrofberedskap. Stockholm: Socialstyrelsen; 2001.
<http://www.sos.se/fulltext/102/2001-102-3/2001-102-3.htm>

Metoder och pedagogisk uppläggning

Kursen genomförs med föreläsningar, diskussioner, träning och övning.

Kursledar- och utbildarkompetens

Kursledaren ska ha dokumenterad kompetens inom ämnet katastrofmedicin. Hon eller han ska också ha pedagogisk kompetens och erfarenhet av att undervisa inom ämnet. Alternativt kan kursledaren knyta till sig utbildare med ovanstående kompetens.

Utbildarna ska ha adekvat kompetens inom ämnesområdet samt pedagogisk kompetens och erfarenhet av att undervisa inom ämnet.

Examination

Obligatorisk närvaro och aktivt deltagande under hela kursen samt godkänt prov mot uppställda mål.

Kursbevis

Kursbevis delas ut till godkända kursdeltagare.

Medicinskt omhändertagande på vårdenhhet

Målgrupp

Hälso- och sjukvårdspersonal som ingår i den katastrofmedicinska beredskapsorganisationen och som ska verka på vårdenheten vid en allvarlig händelse.

Syfte

Att ge deltagarna grundläggande kunskaper och färdigheter för att kunna verka på vårdenheten vid en allvarlig händelse.

Mål

Deltagarna ska efter genomförd utbildning kunna

- omsätta teoretiska principer för ett katastrofmedicinskt omhändertagande på vårdenheten vid en allvarlig händelse i en praktisk tillämpning.

Innehåll

- Katastrofmedicinska behandlingsprinciper.
- Medicinskt inriktningsbeslut.
- Särskild sjukvårdsledning vid allvarlig händelse.
- Organisation och arbete på vårdenheten.
- Rapportering och dokumentation.
- Krisstöd.
- Regelverk.

Krav på förkunskaper

Deltagarna ska ha genomgått Katastrofmedicinsk beredskap – grundkurs eller motsvarande. De ska också ha läst Socialstyrelsens *Riktlinjer – Medicinsk katastrofberedskap* [5] samt de egna lokala och regionala katastrofmedicinska planerna. Deltagarna ska ha lämnat in förtest med godkänt resultat.

⁵ Riktlinjer – Medicinsk katastrofberedskap. Stockholm: Socialstyrelsen; 2001.
<http://www.sos.se/fulltext/102/2001-102-3/2001-102-3.htm>

Metoder och pedagogisk uppläggning

Kursen genomförs med föreläsningar, diskussioner, träning och övning.

Kursledar- och utbildarkompetens

Kursledaren ska ha dokumenterad kompetens inom ämnet katastrofmedicin. Hon eller han ska också ha dokumenterad pedagogisk kompetens och erfarenhet av att undervisa inom ämnet. Alternativt kan kursledaren knyta till sig utbildare med ovanstående kompetens.

Utbildarna ska ha adekvat kompetens inom ämnesområdet samt pedagogisk kompetens och erfarenhet av att undervisa inom ämnet.

Examination

Obligatorisk närvaro och aktivt deltagande under hela kursen samt godkänt prov mot uppställda mål.

Kursbevis

Kursbevis delas ut till godkända kursdeltagare.

Medicinskt omhändertagande på vårdenhet – farliga ämnen

Målgrupp

Hälso- och sjukvårdspersonal (läkare och sjuksköterskor) i den katastrofmedicinska beredskapsorganisationen som ska verka vid händelser med farliga ämnen samt de som ska utbilda i ämnet.

Syfte

Att säkerställa ett optimalt medicinskt omhändertagande på vårdenheten vid en allvarlig händelse med farliga ämnen, i syfte att rädda liv och minska lidande för de drabbade.

Mål

Deltagarna ska efter genomförd utbildning ha fördjupade kunskaper om

- risker med farliga ämnen
- skadeverkningar och medicinskt omhändertagandet av drabbade
- personsanering i fast saneringsanläggning på vårdenhet.

Innehåll

- Kommunal miljö- och hälsoskyddsorganisation.
- Internationella konventioner, varningssystem och resurser.
- Nationella specialresurser såsom transport av högsmittsam patient och P4-laboratorium.
- Indikeringsutrustning för N-händelser (intensimeter och dosimeter).
- Samverkande myndigheters organisation och resurser.
- Nationell beredskapsorganisation för händelser med farliga ämnen.
- Expertmyndigheternas uppgifter vid händelser med farliga ämnen.
- Triage, medicinsk behandling och medicinskt omhändertagande, dess användningsområde samt mätövning och tolkning av mätvärden.
- Läkemedel och antidoter, nationella och regionala beredskapslager samt GIC-funktion vid händelser med farliga ämnen.
- Informationshantering.
- Metodik, organisation, logistik och sambandsprinciper vid sanering.

- Sjukvårdens skydds- och saneringsutrustning – materiel, teknik och drift.

Krav på förkunskaper

Kursdeltagarna från hälso- och sjukvården ska ha genomgått Katastrofmedicinsk beredskap – grundkurs eller motsvarande. Deltagarna bör ha genomgått den myndighetsgemensamma utbildningen CBRNE i samverkan steg 1. Kursdeltagare ska ha läst Socialstyrelsens kunskapsunderlag inom ämnesområdet.

Metoder och pedagogisk uppläggning

Kursen kommer att genomföras i ett nationellt perspektiv för hälso- och sjukvården samt samverkande organisationer med exempel från regional och lokal nivå. Kursdeltagarna kommer att uppmuntras att delge varandra fallbeskrivningar från egen verksamhet. Kursen genomförs med föreläsningar, diskussioner, träning och övning.

Kursledar- och utbildarkompetens

Kursledaren ska ha genomgått utbildningar inom ämnesområdet farliga ämnen. Kursledaren ska också ha dokumenterad pedagogisk kompetens och erfarenhet av att undervisa inom ämnet katastrofmedicin. Alternativt kan han eller hon knyta till sig utbildare med ovanstående kompetens.

Utbildarna ska ha pedagogisk erfarenhet och ha genomgått Katastrofmedicinsk beredskap – grundkurs, Medicinskt omhändertagande i skadeområdet, Saneringsmetodik och Medicinskt omhändertagande på vårdenheter – farliga ämnen eller motsvarande. Utbildarna inom medicinskt omhändertagande ska ha medicinsk expertkompetens inom CBRN.

Examination

Obligatorisk närvaro och aktivt deltagande under hela kursen samt godkänt prov mot uppställda mål.

Kursbevis

Kursbevis delas ut till godkända kursdeltagare.

Medicinskt omhändertagande vid RN-händelser – grundkurs

Målgrupp

Personal inom hälso- och sjukvårdens katastrofmedicinska beredskapsorganisation som kan komma att verka vid RN-händelser (radiologiska och nukleära händelser) samt de som ska utbilda i ämnet.

Syfte

Att säkerställa sjukvårdens förmåga till adekvata medicinska omhändertaganden, behandlingar och vårdinsatser vid en inträffad RN-händelse.

Mål

Deltagarna ska efter genomförd utbildning ha kunskaper om

- att säkerställa adekvat beredskap inom den egna verksamheten
- bedömning och medicinsk behandling av drabbade vid en RN-händelse.

Innehåll

- Strålningsfysikaliska grundbegrepp.
- Olika typer av kärnreaktorer och övergripande reaktorsäkerhet.
- Användning av radioaktiva preparat inom industrin samt hälso- och sjukvården, risker med strålkällor och transporter.
- Olyckor med kärnvapenutrustning samt risker och konsekvenser av radioaktivt nedfall.
- Hot- och riskbild inom RN-området.
- Internationella konventioner och varningssystem.
- Mätinstrument inom hälso- och sjukvården, intensimeter och dosimeter samt deras användningsområden.
- Informationsberedskap vid inträffade RN-händelser.
- Grunder i strålningsmedicin.
- Triage, medicinsk behandling och första omhändertagandet.
- Medicinska risker vid olika typer och nivåer av strålningsexponering.
- Saneringsmetodik och saneringsplatsen, dess organisation och logistik samt sambandsprinciper.

- Sjukvårdens skydds- och saneringsutrustning – materiel, teknik och drift.

Krav på förkunskaper

Deltagarna ska ha genomgått Farliga ämnen – grundkurs och läst Socialstyrelsens aktuella riktlinjer och kunskapsunderlag inom ämnesområdet. Deltagarna ska också ha genomgått Katastrofmedicinsk beredskap – grundkurs eller motsvarande samt ha lämnat in förtest med godkänt resultat.

Metoder och pedagogisk uppläggning

Kursen ska återge ett generellt nationellt perspektiv av såväl hälso- och sjukvården som samverkande organisationer. Kursen genomförs med föreläsningar, diskussioner, seminarier, träning och övning.

Kursledar- och utbildarkompetens

Kursledaren ska ha genomgått utbildningar inom RN-området. Hon eller han ska också ha dokumenterad pedagogisk kompetens och erfarenhet av att undervisa inom ämnet katastrofmedicin. Alternativt kan kursledaren knyta till sig utbildare med ovanstående kompetens.

Utbildarna inom medicinskt omhändertagande ska ha medicinsk expertkompetens inom RN-området.

Examination

Obligatorisk närvaro och aktivt deltagande under hela kursen samt godkänt prov mot uppställda mål.

Kursbevis

Kursbevis delas ut till godkända kursdeltagare.

Medicinskt omhändertagande vid RN-händelser – fördjupningskurs

Målgrupp

Läkare och sjuksköterskor inom specialistsjukvården såsom onkologi, hematologi, intensivvård, infektionssjukvård m.m. De som vid en RN-händelse (radiologisk och nukleär händelse) får ett speciellt ansvar för planering, omhändertagande, vård och behandling av strålskadade patienter.

Syfte

Att säkerställa sjukvårdens förmåga till adekvata medicinska omhändertaganden, behandlingar och vårdinsatser vid en inträffad RN-händelse.

Mål

Deltagarna ska efter genomförd utbildning kunna

- planera för och genomföra medicinsk bedömning och behandling av drabbade från en RN-händelse.

Innehåll

- Hot- och riskbild inom RN-området.
- Internationella konventioner, varningssystem och resurser.
- Strålningsmedicin.
- Principer för triage, första omhändertagandet och medicinsk behandling vid RN-händelser.
- Stödresurser för medicinsk behandling, t.ex. biodosimetri, helkroppslaboratorium och indikeringsutrustning.
- Specifika sjukdomstillstånd och skador orsakade av en RN-händelse.
- Risker för cancer och andra genetiska skador vid olika nivåer av strålningsexponering.
- Expertmyndigheter såsom Socialstyrelsen och medicinska expertgrupper, Strålskyddsinstitutet och FOI.
- Läkemedel i nationella och regionala beredskapslager.
- Informationsberedskap vid en RN-händelse.

Krav på förkunskaper

Deltagarna ska ha genomgått Farliga ämnen – grundkurs och Medicinskt omhändertagande vid RN-händelse – grundkurs. Deltagarna ska före kursstarten ha läst Socialstyrelsens kunskapsunderlag inom ämnesområdet samt ha lämnat in förtest med godkänt resultat.

Metoder och pedagogisk uppläggning

Kursen ska återge ett generellt nationellt perspektiv på såväl hälso- och sjukvården som samverkande organisationer. Kursen genomförs med föreläsningar, diskussioner och seminarier.

Kursledar- och utbildarkompetens

Kursledaren ska ha genomgått utbildningar inom RN-området. Kursledaren ska också ha dokumenterad pedagogisk kompetens och erfarenhet av att undervisa inom ämnet katastrofmedicin. Alternativt kan hon eller han knyta till sig utbildare med ovanstående kompetens.

Utbildarna inom medicinskt omhändertagande ska ha medicinsk expertkompetens inom CBRN-området.

Examination

Obligatorisk närvaro och aktivt deltagande under hela kursen samt godkänt prov mot uppställda mål.

Kursbevis

Kursbevis delas ut till godkända kursdeltagare.

Saneringsmetodik

Målgrupp

Personal inom hälso- och sjukvårdens katastrofmedicinska beredskapsorganisation som kan komma att verka vid en saneringsplats prehospitalt eller vid en fast saneringsanläggning på en vårdenhets i samband med händelser med farliga ämnen, samt de som ska utbilda i ämnet. Personal från samverkande myndigheter inom krishanteringssystemet.

Syfte

Att säkerställa ett optimalt medicinskt omhändertagande i skadeområdet och på vårdenheten vid en allvarlig händelse med farliga ämnen, genom en säker och rationell personsanering, i syfte att rädda liv och minska lidande för de drabbade.

Mål

Deltagarna ska efter genomförd utbildning ha grundläggande kunskaper och förmåga vad gäller

- personsanering vid händelser med farliga ämnen.

Innehåll

- Kommunal miljö- och hälsoskyddsorganisation.
- Hotbilder och risker i samhället.
- Hälso- och sjukvårdens organisation, resurser och ledning.
- Kommunal räddningstjänst, polis, SOS Alarms resurser, organisation och ledning.
- Lagar, förordningar, föreskrifter, allmänna råd och riktlinjer.
- Sjukvårdens skydds- och saneringsutrustning.
- Skademekanismer vid C-, B- och RN-händelser.
- Principer för triage och det första medicinska omhändertagandet.
- Saneringsmetodik, organisation och logistik vid sanering samt sambandsprinciper.

Krav på förkunskaper

Deltagarna ska ha läst Socialstyrelsens kunskapsunderlag om medicinskt omhändertagande vid C- och RN-händelser (avsnitten om sanering) [6]

⁶ Personsanering vid händelser med farliga ämnen. Stockholm: Socialstyrelsen; 2005. s. 28-34.

samt den egna regionala katastrofmedicinska planen, och ha lämnat in förtest med godkänt resultat.

Kursdeltagare från hälso- och sjukvården bör ha genomgått Katastrofmedicinsk beredskap – grundkurs, Medicinskt omhändertagande i skadeområdet och Medicinskt omhändertagande på vårdenheter – farliga ämnen. Deltagare med prehospital bakgrund bör ha genomgått den myndighetsgemensamma utbildningen Först på plats steg 1 och 2.

Metoder och pedagogisk uppläggning

Kursen ska återge ett nationellt perspektiv på såväl hälso- och sjukvården som samverkande organisationer. Kursen genomförs med föreläsningar, diskussioner, träning och övning.

Kursledar- och utbildarkompetens

Kursledaren ska ha genomgått utbildningar inom ämnesområdet farliga ämnen. Kursledaren ska också ha dokumenterad pedagogisk kompetens och erfarenhet av att undervisa inom ämnet katastrofmedicin. Alternativt kan han eller hon knyta till sig utbildare med ovanstående kompetens.

Utbildare i kursen ska ha pedagogisk erfarenhet och ha genomgått Katastrofmedicinskt beredskap – grundkurs, Medicinskt omhändertagande i skadeområdet, Saneringsmetodik och Medicinskt omhändertagande på vårdenheter – farliga ämnen eller motsvarande.

Examination

Obligatorisk närvaro och aktivt deltagande under hela kursen samt godkänt prov mot uppställda mål.

Kursbevis

Kursbevis delas ut till godkända kursdeltagare.

Svenska Nationella Ambulansflyget (SNAM) – grundkurs

Målgrupp

Sjukvårdspersonal som ska ingå i SNAM-verksamheten:

- Läkare med specialistutbildning i anestesi och intensivvård, läkare med specialistutbildning i kirurgi och/eller ortopedi med speciell inriktning på traumatologi, läkare med specialistutbildning i barnintensivvård.
- Sjuksköterskor med specialistutbildning i anestesi, intensivvård, eller barnintensivvård.

Syfte

Att ge deltagarna grundläggande kunskaper och färdigheter för att kunna verka inom SNAM.

Mål

Deltagarna ska efter genomförd utbildning

- kunna ansvara för planering och genomförande av flygtransporter av svårt skadade eller sjuka patienter med både helikopter, mindre ambulansflygplan samt SNAM-flygplan
- känna till de speciella svårigheter och möjligheter som flygtransporter av svårt skadade eller sjuka innebär.
- kunna upptäcka flygmedicinska problem, speciellt med avseende på de speciella fysiologiska omställningar som sker vid vård vid lägre omgivningstryck, vid buller och vibrationer samt vid snabba accelerationer och decelerationer.

Innehåll

- Grunderna i flygfysiologi.
- Negativ påverkan av flygning på hög höjd vid vissa typskador.
- Säkert uppträdande vid flygfarkoster.
- Vård under flygning i helikopter, ambulansflygplan samt SNAM-flygplan.
- Planering av flygambulansuppdrag.
- Kommunikation mellan flygplan och mottagande sjukhus.
- Organisationen för SNAM.

- Grunderna för CRM (Crew Resource Management).

Krav på förkunskaper

Deltagarna ska ha genomgått Katastrofmedicinsk beredskap – grundkurs eller motsvarande. Deltagarna ska ha läst Socialstyrelsens *Riktlinjer – Medicinsk katastrofberedskap* [7] samt ha lämnat in förtest med godkänt resultat.

Metoder och pedagogisk uppläggning

Kursen genomförs med föreläsningar, grupparbeten och praktiska övningar i såväl helikopter som små och stora ambulansflygplan.

Kursledar- och utbildarkompetens

Kursledaren ska ha dokumenterad kompetens och erfarenhet av det flygmedicinska ämnesområdet. Kursledaren ska också ha dokumenterad pedagogisk kompetens och erfarenhet av att undervisa inom ämnet flygmedicin. Alternativt kan han eller hon knyta till sig utbildare med ovanstående kompetens.

Utbildarna inom ämnesområdet flygtransportmedicin ska ha specifik kunskap inom ämnesområdet samt speciell kompetens inom flygfysiologi eller knyta till sig någon med den kompetensen.

Examinationsform

Obligatorisk närvaro och aktivt deltagande under hela kursen samt godkänt prov mot uppställda mål.

Kursbevis

Kursbevis delas ut till godkända kursdeltagare.

⁷ Riktlinjer – Medicinsk katastrofberedskap. Stockholm: Socialstyrelsen; 2001.
<http://www.sos.se/fulltext/102/2001-102-3/2001-102-3.htm>

Svenska Nationella Ambulansflyget (SNAM) – fördjupningskurs

Målgrupp

Läkare och sjuksköterskor som har genomgått SNAM – grundkurs samt medicintekniker.

Syfte

Att ge deltagarna fördjupade kunskaper och färdigheter att verka i SNAM-miljö.

Mål

Deltagarna ska efter genomförd utbildning ha fördjupade kunskaper om

- planering och genomförande av flygtransporter av svårt skadade eller sjuka patienter med både helikopter, mindre ambulansflygplan samt SNAM-flygplan
- de speciella svårigheter och möjligheter som flygtransporter av svårt skadade eller sjuka innebär
- flygmedicinska problem, speciellt med avseende på de speciella fysiologiska omställningar som sker vid vård vid lägre omgivningstryck, vid buller och vibrationer samt vid snabba accelerationer och decelerationer
- hantering av den medicintekniska utrustningen som planet är utrustat med.

Innehåll

- Fördjupning inom flygfysiologi.
- Praktisk erfarenhet av dekompression och hypoxi.
- Praktisk erfarenhet av g-krafter.
- Praktisk erfarenhet av överlevnad i utrymningssituationer till sjöss under extrema förhållanden.
- Praktisk erfarenhet av patientvård under turbulens.
- Praktisk erfarenhet av utrymning ur rökfylld kabin.
- Säkerhetsutbildning för certifiering som "other personnel".

Krav på förkunskaper

Deltagarna ska ha genomgått SNAM – grundkurs, alternativt medicinteknisk ingenjörsutbildning.

Metoder och pedagogisk uppläggning

Föreläsningar, grupparbeten, demonstrationer och praktisk träning i kabinmodell.

Kursledar- och utbildarkompetens

Kursledaren ska ha dokumenterad kompetens och erfarenhet av det flygmedicinska ämnesområdet. Kursledaren ska också ha dokumenterad pedagogisk kompetens och erfarenhet av att undervisa inom ämnet flygmedicin. Alternativt kan han eller hon knyta till sig utbildare med ovanstående kompetens.

Utbildarna inom ämnesområdet flygtransportmedicin ska ha specifik kunskap inom ämnesområdet samt speciell kompetens inom flygfysiologi eller knyta till sig någon med den kompetensen.

Examination

Obligatorisk närvaro och aktivt deltagande under hela kursen samt godkänt prov mot uppställda mål.

Kursbevis

Kursbevis delas ut till godkända kursdeltagare.

Beredskapsplanering – lokal nivå

Målgrupp

Personal inom hälso- och sjukvården som ska arbeta med planering av hälso- och sjukvårdens katastrofmedicinska beredskap på lokal nivå.

Syfte

Att ge deltagarna grundläggande kunskaper och färdigheter i att kunna planera, implementera och följa upp hälso- och sjukvårdens katastrofmedicinska beredskap på lokal nivå.

Mål

Deltagarna ska efter genomförd utbildning kunna

- utarbeta en lokal katastrofmedicinsk plan utifrån gällande regelverk
- omsätta en katastrofmedicinsk plan på lokal nivå
- följa upp och bedöma den katastrofmedicinska beredskapen på lokal nivå.

Innehåll

- Risk och sårbarhetsanalys.
- Särskild sjukvårdsledning vid allvarlig händelse.
- Regelverket.
- Planläggning inför höjd beredskap.
- Smittskyddsorganisationen.
- Samband och kommunikation.
- Nationella krishanteringssystemet.
- Struktur och innehåll i katastrofmedicinsk plan på lokal/regional nivå.
- Kriskommunikation.
- Speciella gruppers behov, såsom funktionshindrade, barn och etniska minoritetsgrupper.
- Planering inför specifika allvarliga händelser.
- Funktions- och driftsäkerhet.
- Krisstöd.
- Uppföljning och utvärdering.
- Utbildning, träning och övning.

Krav på förkunskaper

Deltagarna ska ha genomgått Katastrofmedicinsk beredskap – grundkurs eller motsvarande. Det är också lämpligt att deltagarna har genomgått kurserna Särskild sjukvårdsledning på vårdenheter och Särskild sjukvårdsledning i skadeområdet. Deltagarna ska ha läst Socialstyrelsens *Riktlinjer – Medicinsk katastrofberedskap* [8] samt ha lämnat in förtest med godkänt resultat.

Metoder och pedagogisk uppläggning

Kursen genomförs med föreläsningar, diskussioner och gruppuppgifter. Kursen ska följa Socialstyrelsens *Riktlinjer – Medicinsk katastrofberedskap* [8].

Kursledar- och utbildarkompetens

Kursledaren ska ha dokumenterad kompetens inom ämnet katastrofmedicin. Kursledaren ska också ha dokumenterad pedagogisk kompetens och erfarenhet av att undervisa inom ämnet. Alternativt kan han eller hon knyta till sig utbildare med motsvarande kompetens.

Utbildarna ska ha adekvat kompetens inom ämnesområdet samt pedagogisk kompetens och erfarenhet av att undervisa inom ämnet.

Examination

Obligatorisk närvaro och aktivt deltagande under hela kursen samt godkänt prov mot uppställda mål.

Kursbevis

Kursbevis delas ut till godkända kursdeltagare.

⁸ Riktlinjer – Medicinsk katastrofberedskap. Stockholm: Socialstyrelsen; 2001.
<http://www.sos.se/fulltext/102/2001-102-3/2001-102-3.htm>

Beredskapsplanering – regional nivå

Målgrupp

Personal inom landstinget som ska arbeta med planering av hälso- och sjukvårdens katastrofmedicinska beredskap på regional nivå.

Syfte

Att ge deltagarna grundläggande kunskaper och färdigheter för att kunna planera, implementera och följa upp hälso- och sjukvårdens katastrofmedicinska beredskap på regional nivå.

Mål

Deltagarna ska efter genomförd utbildning kunna

- utarbeta en regional katastrofmedicinsk plan utifrån gällande regelverk
- omsätta en katastrofmedicinsk plan i landstingets verksamhet
- följa upp och bedöma den katastrofmedicinska beredskapen.

Innehåll

- Risk- och sårbarhetsanalys.
- Särskild sjukvårdsledning vid allvarlig händelse.
- Regelverket.
- Planläggning inför höjd beredskap.
- Smittskyddsorganisationen.
- Samband och kommunikation.
- Signalskydd.
- Nationella krishanteringssystemet; nationella, regionala och lokala samverkande myndigheter och organisationers resurser.
- Internationell krishantering och internationella resurser.
- Struktur och innehåll i katastrofmedicinsk plan på lokal/regional nivå.
- Kriskommunikation.
- Speciella gruppers behov, såsom funktionshindrade, barn och etniska minoritetsgrupper.
- Planering inför specifika allvarliga händelser.
- Funktions- och driftsäkerhet.

- Krisstöd.
- Uppföljning och utvärdering.
- Utbildning, träning och övning.

Krav på förkunskaper

Deltagarna ska ha genomgått Katastrofmedicinsk beredskap – grundkurs eller motsvarande. Det är också lämpligt att deltagarna har genomgått kurserna Beredskapsplanering – lokal nivå, Särskild sjukvårdsledning på vård-enhet, Särskild sjukvårdsledning i skadeområdet och Särskild sjukvårdsled-ning – regional nivå. Deltagarna ska ha läst Socialstyrelsens *Riktlinjer – Medicinsk katastrofberedskap* [9] samt ha lämnat in förtest med godkänt resultat.

Metoder och pedagogisk uppläggning

Kursen genomförs med föreläsningar, diskussioner och gruppuppgifter. Kursen ska följa Socialstyrelsens *Riktlinjer – Medicinsk katastrofberedskap* [9].

Kursledar- och utbildarkompetens

Kursledaren ska ha dokumenterad kompetens inom ämnet katastrofmedicin. Kursledaren ska också ha pedagogisk kompetens och erfarenhet av att undervisa inom ämnet. Alternativt kan han eller hon knyta till sig utbildare med ovanstående kompetens.

Utbildarna ska ha adekvat kompetens inom ämnesområdet samt pedago-gisk kompetens och erfarenhet av att undervisa inom ämnet.

Examination

Obligatorisk närvaro och aktivt deltagande under hela kursen samt godkänt prov mot uppställda mål.

Kursbevis

Kursbevis delas ut till godkända kursdeltagare.

⁹ Riktlinjer – Medicinsk katastrofberedskap. Stockholm: Socialstyrelsen; 2001.
<http://www.sos.se/fulltext/102/2001-102-3/2001-102-3.htm>

Lednings- och stabsmetodik

– grundkurs

Målgrupp

Personal från hälso- och sjukvården som kan komma att ingå i en särskild sjukvårdsledning vid en allvarlig händelse.

Syfte

Att ge deltagarna grundläggande kunskaper och färdigheter för att kunna ingå i stabs- och ledningsverksamhet.

Mål

Deltagarna ska efter genomförd utbildning kunna

- omsätta teoretiska principer för stabsarbete i en praktisk tillämpning
- de olika stabsfunktionerna samt deras huvudsakliga arbetsuppgifter
- praktiskt tillämpa olika stabsverktyg
- ledning och samverkan utifrån hälso- och sjukvårdens ansvar.

Innehåll

- Generella principer för ledning.
- Generella principer för stabsarbete.
- Stabens syfte, organisation och uppgift.
- De olika stabsfunktionerna samt respektive funktions uppgift.
- Stabsverktyg.
- Betydelsen av att anpassa staben utifrån händelseutveckling.
- Lägesuppföljning och rapportering.
- Analys av lägesrapporter, händelser, insatser och situationen efter en insats.
- Informationshantering.
- Säkerställa stabens uthållighet.

Krav på förkunskaper

Deltagarna ska ha genomgått Katastrofmedicinsk beredskap – grundkurs eller motsvarande och ha läst den egna regionala respektive lokala kata-

strofmedicinska planen. Deltagarna ska ha lämnat in förtest med godkänt resultat.

Metoder och pedagogisk uppläggning

Kursen genomförs med föreläsningar, diskussioner och simuleringsövningar. Kursen ska följa Socialstyrelsens *Riktlinjer – Medicinsk katastrofberedskap* [10].

Kursledar- och utbildarkompetens

Kursledaren ska ha dokumenterad kompetens inom ämnet katastrofmedicin samt ha genomgått stabs- och ledningsutbildning. Kursledaren ska också ha dokumenterad pedagogisk kompetens och erfarenhet av att undervisa inom ämnet. Alternativt kan han eller hon knyta till sig utbildare med ovanstående kompetens.

Utbildarna ska ha specifik kompetens vad gäller stabsmetodik samt ha erfarenhet av att undervisa i ämnet.

Examination

Obligatorisk närvaro och aktivt deltagande under hela kursen samt godkänt prov mot uppställda mål.

Kursbevis

Kursbevis delas ut till godkända kursdeltagare.

¹⁰ Riktlinjer – Medicinsk katastrofberedskap. Stockholm: Socialstyrelsen; 2001.
<http://www.sos.se/fulltext/102/2001-102-3/2001-102-3.htm>

Katastrofmedicinsk beredskap

– grundkurs

Målgrupp

Personal inom hälso- och sjukvården samt personal från samverkande myndigheter inom krishanteringssystemet.

Syfte

Att ge deltagarna grundläggande kunskaper om katastrofmedicinsk beredskap.

Mål

Deltagarna ska efter genomförd utbildning ha kunskaper om

- hälso- och sjukvårdens katastrofmedicinska beredskap vid allvarliga händelser.

Innehåll

- Samhällets krishanteringssystem.
- Tillämpningsområde och bestämmelser om landstingens beredskapsplanering
- Termer och begreppsdefinitioner inom katastrofmedicinsk beredskap.
- Innehåll och innebörd av katastrofmedicinsk beredskap.
- Förutsättningar för och genomförande av planering.
- Utrustning.
- Utbildning, träning och övning.
- Särskild sjukvårdsledning.
- Uppföljning och utvärdering.

Krav på förkunskaper

Deltagarna ska ha läst Socialstyrelsens *Riktlinjer – Medicinsk katastrofberedskap* [11] och Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd *Fredstida katastrofmedicinsk beredskap och planläggning inför höjd beredskap* [12].

¹¹ Riktlinjer – Medicinsk katastrofberedskap. Stockholm: Socialstyrelsen; 2001.
<http://www.sos.se/fulltext/102/2001-102-3/2001-102-3.htm>

¹² SOSFS2005:13 (M). Fredstida katastrofmedicinsk beredskap och planläggning inför höjd beredskap. Stockholm: Socialstyrelsen; 2005. Socialstyrelsens författningssamling.

Det är också lämpligt att deltagarna har tagit del av de egna regionala och lokala katastrofmedicinska planerna.

Metoder och pedagogisk uppläggning

Kursen genomförs med föreläsningar, diskussioner och simuleringsövningar.

Kursledar- och utbildarkompetens

Kursledaren ska ha dokumenterad kompetens inom ämnet katastrofmedicin. Kursledaren ska också ha pedagogisk kompetens och erfarenhet av att undervisa inom ämnet. Alternativt kan han eller hon knyta till sig utbildare med ovanstående kompetens.

Utbildarna ska ha adekvat kompetens inom ämnesområdet samt pedagogisk kompetens och erfarenhet av att undervisa inom ämnet.

Examination

Obligatorisk närvaro och aktivt deltagande under hela kursen samt godkänt prov mot uppställda mål.

Kursbevis

Kursbevis delas ut till godkända kursdeltagare.

Pedagogik för utbildare inom det katastrofmedicinska ämnesområdet

Målgrupp

Hälso- och sjukvårdspersonal som ska utbilda inom det katastrofmedicinska ämnesområdet.

Syfte

Att ge deltagarna grundläggande pedagogiska kunskaper och färdigheter att utbilda inom det katastrofmedicinska ämnesområdet.

Mål

Deltagarna ska efter genomförd utbildning kunna

- omsätta teoretiska principer för utbildning i en praktisk tillämpning.

Innehåll

- Pedagogiska grunder.
- Planera och genomföra utbildningar.
- Muntlig framställan – retorik.
- Tekniska hjälpmedel.
- Utvärdering och kvalitetssäkring.

Krav på förkunskaper

Deltagarna ska ha genomgått Katastrofmedicinsk beredskap – grundkurs eller motsvarande.

Metoder och pedagogisk uppläggning

Kursen genomförs med föreläsningar, diskussioner, träning och övning.

Kursledar- och utbildarkompetens

Kursledaren ska ha dokumenterad kompetens inom ämnet pedagogik samt erfarenhet av att undervisa inom ämnet katastrofmedicin. Alternativt kan han eller hon knyta till sig utbildare med ovanstående kompetens.

Utbildarna ska ha kompetens inom ämnet pedagogik samt ha erfarenhet av att undervisa inom ämnet.

Examination

Obligatorisk närvaro och aktivt deltagande under hela kursen samt godkänt prov mot uppställda mål.

Kursbevis

Kursbevis delas ut till godkända kursdeltagare.

Stabschef

Målgrupp

Personal från hälso- och sjukvården, som kan komma att inneha befattning som sjukvårdsledare, eller stabschef i en särskild sjukvårdsledning vid en allvarlig händelse.

Syfte

Att ge deltagarna kunskaper och färdigheter för att kunna verka som stabschef.

Mål

Deltagarna ska efter genomförd utbildning kunna

- omsätta teoretiska principer för ledning av stabsarbete i en praktisk tillämpning
- principer för samverkan på lokal, regional och nationell nivå
- stabschefens huvudsakliga arbetsuppgifter.

Innehåll

Fördjupning inom:

- Ledningsmetodik.
- Stabsmetodik.
- De olika stabsfunktionerna samt respektive funktions uppgift.
- Stabsverktyg.
- Säkerställande av stabens uthållighet.

Krav på förkunskaper

Deltagarna ska ha genomgått kursen Lednings- och stabsmetodik – grundkurs.

Metoder och pedagogisk uppläggning

Kursen genomförs med föreläsningar, diskussioner och simuleringsövningar. Kursen ska följa Socialstyrelsens *Riktlinjer – Medicinsk katastrofberedskap* [13].

¹³ Riktlinjer – Medicinsk katastrofberedskap. Stockholm: Socialstyrelsen; 2001.
<http://www.sos.se/fulltext/102/2001-102-3/2001-102-3.htm>

Kursledar- och utbildarkompetens

Kursledaren ska ha dokumenterad kompetens inom ämnet katastrofmedicin samt ha genomgått kurserna Lednings- och stabsmetodik – grundkurs och Stabschef. Kursledaren ska också ha dokumenterad pedagogisk kompetens och erfarenhet av att undervisa inom ämnet katastrofmedicin. Alternativt kan han eller hon knyta till sig utbildare med ovanstående kompetens.

Utbildarna ska ha specifik kompetens inom stab och ledning samt ha erfarenhet av att undervisa i ämnet.

Examination

Obligatorisk närvaro och aktivt deltagande under hela kursen samt godkänt prov mot uppställda mål.

Kursbevis

Kursbevis delas ut till godkända kursdeltagare.

Särskild sjukvårdsledning på vårdenhhet

Målgrupp

Personal från hälso- och sjukvården som kan komma att ingå i särskild sjukvårdsledning på vårdenhhet vid en allvarlig händelse.

Syfte

Att ge deltagarna grundläggande kunskaper och färdigheter för att ingå i särskild sjukvårdsledning på vårdenhhet vid en allvarlig händelse.

Mål

Deltagarna ska efter genomförd utbildning kunna

- omsätta teoretiska principer för särskild sjukvårdsledning på vårdenhett i en praktisk tillämpning
- omsätta principer för samverkan på lokal nivå i en praktisk tillämpning
- principer för särskild sjukvårdsledning vid allvarlig händelse.

Innehåll

- Särskild sjukvårdsledning vid allvarlig händelse.
- Särskild sjukvårdsledning på vårdenhett.
- Grunder stab och ledning.
- Stabsverktyg.
- Logistik på vårdenhett.
- Informationshantering.
- Kommunikationsvägar.
- Regelverk.
- Krisstöd, ledning och organisation.
- Terminologi.
- Arbetsmiljö inkl. uthållighet.
- Principer för samverkan på lokal nivå.
- Rapportering och dokumentation.
- Larm och alarmering på vårdenhett.
- Regional och lokal katastrofplan.

Krav på förkunskaper

Deltagarna ska ha genomgått Katastrofmedicinsk beredskap – grundkurs eller motsvarande. Det är också lämpligt att deltagarna har genomgått kursen Lednings- och stabsmetodik – grundkurs. Deltagarna ska ha läst Socialstyrelsens *Riktlinjer – Medicinsk katastrofberedskap* [14] och de egna regionala och lokala katastrofmedicinska planerna samt ha lämnat in förtest med godkänt resultat.

Metoder och pedagogisk uppläggning

Kursen genomförs med föreläsningar, diskussioner och simuleringsövningar. Kursen ska följa Socialstyrelsens *Riktlinjer – Medicinsk katastrofberedskap* [14].

Kursledar- och utbildarkompetens

Kursledaren ska ha dokumenterad kompetens inom ämnet katastrofmedicin samt ha genomgått kurserna Särskild sjukvårdsledning på vårdenhets-, Särskild sjukvårdsledning i skadeområdet, Särskild sjukvårdsledning – regional nivå och Lednings- och stabsmetodik – grundkurs. Kursledaren ska också ha dokumenterad pedagogisk kompetens och erfarenhet av att undervisa inom ämnet katastrofmedicin. Alternativt kan han eller hon knyta till sig utbildare med ovanstående kompetens.

Utbildarna ska ha specifik kompetens inom särskild sjukvårdsledning på lokal och regional nivå, samt ha erfarenhet av att undervisa i ämnet.

Examination

Obligatorisk närvaro och aktivt deltagande under hela kursen samt godkänt prov mot uppställda mål.

Kursbevis

Kursbevis delas ut till godkända kursdeltagare.

¹⁴ Riktlinjer – Medicinsk katastrofberedskap. Stockholm: Socialstyrelsen; 2001.
<http://www.sos.se/fulltext/102/2001-102-3/2001-102-3.htm>

Särskild sjukvårdsledning i skadeområdet

Målgrupp

Hälso- och sjukvårdspersonal som kan komma att utöva särskild sjukvårdsledning i ett skadeområde vid en allvarlig händelse.

Syfte

Att ge deltagarna grundläggande kunskaper och färdigheter för att kunna bedriva särskild sjukvårdsledning i ett skadeområde.

Mål

Deltagarna ska efter genomförd utbildning kunna

- omsätta teoretiska principer för prehospital sjukvårdsledning i en praktisk tillämpning
- omsätta principer för samverkan i skadeområde i en praktisk tillämpning
- principer för särskild sjukvårdsledning vid en allvarlig händelse.

Innehåll

- Grunder i ledarskap.
- Prehospital sjukvårdsledning.
- Logistik i skadeområde.
- Kommunikation och samband.
- Informationshantering.
- Regelverk.
- Terminologi.
- Utrustning.
- Arbetsmiljö inkl. uthållighet.
- Ledningsorganisation hos samverkande organisationer.
- Principer för samverkan.
- Organisation och triage i ett skadeområde.
- Rapportering och dokumentation.
- Utmärkning.
- Omhändertagande av oskadade och döda.

- Särskild sjukvårdsledning vid en allvarlig händelse.
- Larm, alarmeringsfunktion och sjuktransportdirigering.
- Krisstöd.

Krav på förkunskaper

Deltagarna ska ha genomgått Katastrofmedicinsk beredskap – grundkurs eller motsvarande. Deltagarna ska ha läst Socialstyrelsens *Riktlinjer – Medicinsk katastrofberedskap* [15] och de egna regionala och lokala katastrofmedicinska planerna, samt ha lämnat in förtest med godkänt resultat.

Metoder och pedagogisk uppläggning

Kursen genomförs med föreläsningar, diskussioner och simuleringsövningar. Kursen ska återge ett nationellt perspektiv på såväl hälso- och sjukvården som samverkande organisationer vid allvarliga händelser.

Kursledar- och utbildarkompetens

Kursledaren ska ha dokumenterad kompetens inom ämnet katastrofmedicin samt ha genomgått kursen Särskild sjukvårdsledning i skadeområdet. Kursledaren ska också ha dokumenterad pedagogisk kompetens och erfarenhet av att undervisa inom ämnet katastrofmedicin. Alternativt kan han eller hon knyta till sig utbildare med ovanstående kompetens.

Utbildarna ska ha specifik kompetens inom särskild sjukvårdsledning i skadeområde, samt ha erfarenhet från att ha undervisat i ämnet.

Examination

Obligatorisk närvaro och aktivt deltagande under hela kursen samt godkänt prov mot uppställda mål.

Kursbevis

Kursbevis delas ut till godkända kursdeltagare.

¹⁵ Riktlinjer – Medicinsk katastrofberedskap. Stockholm: Socialstyrelsen; 2001.
<http://www.sos.se/fulltext/102/2001-102-3/2001-102-3.htm>

Särskild sjukvårdsledning – regional nivå

Målgrupp

Personal från hälso- och sjukvården som kan komma att ingå i särskild sjukvårdsledning på regional nivå vid en allvarlig händelse.

Syfte

Att ge grundläggande kunskaper och färdigheter för att kunna ingå i särskild sjukvårdsledning på regional nivå vid en allvarlig händelse.

Mål

Deltagaren ska efter genomförd utbildning kunna

- omsätta teoretiska principer för särskild sjukvårdsledning på regional nivå i en praktisk tillämpning
- omsätta principer för samverkan i en praktisk tillämpning
- principer för särskild sjukvårdsledning vid en allvarlig händelse
- samhällets krishanteringssystem.

Innehåll

- Principer för landstingets roll i krishanteringssystemet.
- Särskild sjukvårdsledning vid en allvarlig händelse.
- Grunder stab och ledning.
- Stabsverktyg.
- Logistik på regional nivå.
- Informationshantering.
- Kommunikationsvägar.
- Regelverk.
- Krisstöd, ledning och organisation.
- Terminologi.
- Arbetsmiljö inkl. uthållighet.
- Principer för samverkan.
- Rapportering och dokumentation.
- Larm och alarmering.
- Regional katastrofplan.

- Resurser på nationell nivå.
- Internationella insatser.

Krav på förkunskaper

Deltagarna ska ha genomgått Katastrofmedicinsk beredskap – grundkurs eller motsvarande. Det är också lämpligt att deltagarna har genomgått kursen Lednings- och stabsmetodik – grundkurs. Deltagarna ska ha läst Socialstyrelsens *Riktlinjer – Medicinsk katastrofberedskap* [16] samt den egna regionala katastrofmedicinska planen, och ha lämnat in förtest med godkänt resultat.

Metoder och pedagogisk uppläggning

Kursen genomförs med föreläsningar, diskussioner och simuleringsövningar. Kursen ska följa Socialstyrelsens *Riktlinjer – Medicinsk katastrofberedskap* [16].

Kursledar- och utbildarkompetens

Kursledaren ska ha dokumenterad kompetens inom ämnet katastrofmedicin samt ha genomgått kurserna Särskild sjukvårdsledning – regional nivå och Lednings- och stabsmetodik – grundkurs. Kursledaren ska också ha dokumenterad pedagogisk kompetens och erfarenhet av att undervisa inom ämnet katastrofmedicin. Alternativt kan han eller hon knyta till sig utbildare med ovanstående kompetens.

Utbildarna ska ha specifik kompetens inom särskild sjukvårdsledning på regional nivå samt ha erfarenhet av att undervisa i ämnet.

Examination

Obligatorisk närvaro och aktivt deltagande under hela kursen samt godkänt prov mot uppställda mål.

Kursbevis

Kursbevis delas ut till godkända kursdeltagare.

¹⁶ Riktlinjer – Medicinsk katastrofberedskap. Stockholm: Socialstyrelsen; 2001.
<http://www.sos.se/fulltext/102/2001-102-3/2001-102-3.htm>

Kursutvärdering

Med utvärdering av kurser menar vi att bedöma kurser i förhållande till fastställda mål. Kursutvärderingens syfte är att ge underlag till säkerställande och kvalitet.

Kurs.....

Kurstid.....

Kursansvarig.....

- Yrke
- ☐ Administratör
 - ☐ Ambulanssjukvårdare
 - ☐ Läkare
 - ☐ Sjuksköterska
 - ☐ Undersköterska
 - ☐ Övrigt

Befattning.....

	Stämmer inte alls	Stämmer inte särskilt väl	Stämmer ganska väl	Stämmer helt
1. Mål				
Kursens mål, enligt kursplanerna, har uppnåtts.	☐	☐	☐	☐
2. Kurslängd				
Kursens längd är relevant i förhållande till kursinnehållet.	☐	☐	☐	☐
3. Genomförande				
Utbildarens engagemang har varit bra.	☐	☐	☐	☐
Utbildarens bemötande har varit bra.	☐	☐	☐	☐
Utbildarens förmedlande har varit bra.	☐	☐	☐	☐
4. Förkunskaper				
Kraven på förkunskaper har bidragit till att jag lättare har kunnat tillgodogöra mig kursens innehåll.	☐	☐	☐	☐
5. Användbarhet				
Kunskaperna jag har fått har jag nytta av i min roll i den katastrofmedicinska beredskapen.	☐	☐	☐	☐